

ענג שבת

פרשת: וילך - האזינו - וזאת הברכה

ה' בתשרי ה'תשע"ג
(21.09.2012)

עלון מס' 25 (1074)
(שנה עשרים ושש)

השאננות שאחרי ההתעלות

האדם הוא בבחינת מהלך, ואינו עומד כמלאכים, שלעולם נשארים באותה מדרגה, אלא עשוי להתנונת בכל עת, הן לטובה והן לרעה, וזו תוצאה ישירה מעצם היות האדם בעל בחירה חופשית.

הרבה עמל ויגיעה, עם התבוננות תמידית ברב זהירות וזריזות, משקיע אדם עד שעולה במדרגה, וכשכבר הצליח ה' בידו ועלה, מיד צריך שוב להתחיל בעבודה מחודשת לעלות למדרגה יותר גבוהה, בבחינת ילכו מחיל אל חיל.

אך אחר שהשיג הדבר מיד בא רפיון, ורוצה לנוח מעט מן המתח ומההתאמצות, ואז נכנס לשלוח מסוכנת, בחושבו שהוא כבר בעל המדרגה הגבוהה, ושוב אין מפריעו. אך היצר הרע דוקא אז מתגבר ומתחזק לנצל הרפיון הזה כדי להפתיעו ולקררו, אשר קרן בדרך, ויכול מיד להורידו ממדרגתו.

ובזה אמרתי ליישב מה ששמעתי בשם הגה"צ ר' שלום מרדכי שברון זצ"ל, בענין מה שאומרים ביום כיפור, ברוך שם כבוד מלכותו בקול, כי אנו דומים למלאכים. והוא ז"ל הקשה איך במוצאי כיפור, אחר התענית, התפילות והוידוים וכל החמשה עניים, אנו אומרים בשכמל"ו בלחש, והלא אז אנו קרובים ודומים למלאכים יותר מליל כיפור שעדיין היינו שבעים וחזקים. ע"פ הנ"ל ניתן להבין שדוקא אחר כל התפילות, הוידוים והרהורי התשובה המתעוררים בנו בכל עוז ביום הכיפורים, ואחר שאדם מחליט ומקבל על עצמו, דוקא אז יש סכנה שיבא רפיון מתוך הרגשת סיפוק, של חזרה בתשובה, וה' הטוב קיבל ברצון את תפילותינו, אז יש סכנה שהיצר ימצא מקום לקרר את כל העבודה, בה התחלנו עוד מאלול, ושיבוי"כ הגענו לשיאה, ויתחיל להורידנו מטה מטה. ע"כ כבר אז אנו אומרים בשכמל"ו בלחש, להזכירנו שוב, שאנו בני אדם שיכולים לעלות ויכולים גם לרדת, ולא מלאכים העומדים במקומם, וממילא צריך תמיד להיות נכונים למלחמה הגדולה בכל עת ללא הרף וללא מנוחה, שבשאר המלחמות יש זמן שצריך לנוח ולהרפות המתח, כדי להתחזק ולהמשיך הלאה, משא"כ במלחמה זו אם אומר אדם לנוח מעט, מיד קם עליו היצר"ר ומקררו בעבודת ה', אשר קרן בדרך, במה מקרר אותך, בזה שנותן לך הרגשה של "ואתה עיף ויגע". אולי גם זה כלול בתוך התפילה שאומרים בהשכיבנו, "והסר השטן מלפנינו ומאחרינו", מלפנינו שלא יעכבנו מעשות המצוה, ומאחרינו שלא נתקרר ונרד אחר שכבר עלינו לאותה דרגה, עליו נלחמנו עם יצרנו. אלא נמשיך ונתמיד בעלייתנו להתקרב אל ה' ולדבק בו כל הימים.

הרמ"א בסוף הלכות כיפורים, כתב בשם מהר"ל, וז"ל, והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי כיפור, בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה אל מצוה. עכ"ל. ובסעיף שאחר זה בתחילת הלכות סוכה, (ס' תרכ"ה ס"א) וז"ל, ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כיפור דמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה (מהר"ל). עכ"ל.

וצריכים להבין את הכפילות בסעיף אחר סעיף אותה הלכה ממש. והנראה בס"ד דהרמ"א ז"ל בא ללמדנו ב' דינים שונים בדין זה עצמו, דיש לדקדק להתחיל בסוכה מיד אחר יוה"כ, דין א' הוא בהלכות יוה"כ דשייך לכיפור, ועוד דין אחר דשייך להל' סוכה דוקא.

הדין הא' דיה"כ בא ללמד שיש להמשיך בעשיית המצוות, ולא לעמוד ולא להפסיק. וע"כ כתב הרמ"א ז"ל דין השייך לכיפור, שמיד במוצאי כיפור יתחיל בעשיית הסוכה, ולדעת שכל העבודה שנעשתה בימים אלו, אין דיה שעתה, אלא צריך לתת תנופה מחודשת וריענון בכל עשיית המצוות, והדין ב' שייך לסוכות שמעתה צריך לראות אור חדש בכל המצוות, שיהיו יותר בהידור מבית ומחוץ שלא כתמול שלשום, וילכו מחיל לחיל.

לשנה טובה תחתמו עם כל בני ביתכם בספרם של צדיקים לחיים טובים ולשלום. והיי רצון מלפני אבינו שבשמים שתהיה השנה הזאת הבאה עלינו לחיים טובים ולשלום, שנה של ישועות גדולות, שנה של נסים ונפלאות גלויים ומופלאים לארץ ולדרים עליה ברחמים. מוקיכם ומברככם בלב ונפש.

הרב שלמה משה עמאר, ראשון לציון הרב הראשי לישראל

"ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה. חשובו חלבו כעל זבח וקרבנו אל תבזה. חתום עליו אות חיים ותפלתו תחזה". לקוראי "ענג שבת" ולכל בית ישראל ברכת גמר חתימה טובה, חג שמח וגמר טוב!

מועדי השבת וילך, שבת שובה

י-ם	18.01	19.12
ת"א	18.16	19.14
ח'יפה	18.07	19.14
ב"ש	18.19	19.14
א'ילת	18.12	19.12

זמני היום והלימודים היומיים: (שעון חורף)

משבת וילך - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	3.58 - 4.03
זמן הנחת תפילין	4.28 - 4.33
הנץ החמה (מישור)	5.30 - 5.33
הנץ החמה (הנראה)	5.34 - 5.38
ס"ו ק"ש מג"א	7.46 - 7.47
צאת היום	11.33 - 11.31
מנחה גדולה	12.04 - 12.02
שקיעת החמה	17.37 - 17.29
צאת הכוכבים ב'	18.19 - 18.17

דף יומי: ברכות נב - נח

מועדי השבת האזינו

י-ם	16.52	18.03
ת"א	17.07	18.05
ח'יפה	16.58	18.04
ב"ש	17.10	18.05
א'ילת	17.03	18.03

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת האזינו - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.03 - 4.07
זמן הנחת תפילין	4.33 - 4.37
הנץ החמה (מישור)	5.34 - 5.38
הנץ החמה (הנראה)	5.38 - 5.42
ס"ו ק"ש מג"א	7.47 - 7.48
צאת היום	11.31 - 11.29
מנחה גדולה	12.02 - 11.59
שקיעת החמה	17.28 - 17.20
צאת הכוכבים ב'	18.18 - 18.10

דף יומי: ברכות נט - שבת ב

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשת למספר 1315. לדוגמה: "זמן שקיעה מחר בטבריה" את העלון יתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מדיע הרדי" www.moreshet.co.il יז"ר העמותה והעורך ע"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלון 3, ת"א טל: 03-5234063 פקס: 03-5234054 דוא"ל: smuladv@netvision.net.il מוס: 1700-50-54-50

"יום טוב היה עושה (כהן גדול) לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש" (משנה: יומא ע, א). כהן גדול שנכנס לבית קודש הקודשים בחיל ורעדה, להיות שליח של ישראל, עומד לפני הבורא, עושה את העבודה שלו ותפילתו מתקבלת וזוכה לצאת בשלום - הוא שמח וישראל שמחים, המשא הכבד מאחוריהם, שמחת הפיוס והקירבה לאלקים. ההתחדשות והשראת השכינה הגיעה ואיתה השמחה. זהו ההסבר גם לדברי רבן שמעון בן גמליאל במשנה: "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים" (תענית פרק ד, משנה ח). הנה כי כן שמחה גדולה פורצת במוצאי יום הכיפורים. כהן גדול יוצא בשלום מן הקודש, ואוהביו, עם ישראל, לאחר הימים הנוראים חוגגים, ימי חג הסוכות ושמחת תורה. שהרי לא לחינם נקראו "ימי שמחתנו". - "לך אכל בשמחה לחמך, ושתה בלב טוב יינך, כי כבר רצה האלהים את מעשיך", קובע שלמה המלך (קהלת ט, ז).

לא קל להגיע לימי שמחה אלה. כל אחד ואחת מאיתנו עומד למשפט בימים נוראים אלה כשהשיא ביום הכיפורים. אולי המרכז של תפילת נעילה היא התחינה הפותחת במילים: "אתה הבדלת אנוש מראש, ותכיריהו לעמד לפניך". כל הנבראים נבראו ע"י הקב"ה, הם כולם, כולל המלאכים, נבראו לעשות רצון קונם. יחיד הוא האדם שקיבל את הבחירה החופשית. משך חכמה (על התורה, בראשית א, כו) על "ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו", מסביר: "הצלם האלקי הוא הבחירה החופשית בלי טבע מכריח, רק מרצון ושכל חופשי... שאמר נניח מקום לבחירת האדם שלא יהיה מוכרח במפעליו ומחויב במחשבותיו, ויהיה בחירי חפשי לעשות טוב או רע רק כאשר יחפוץ נפשו". הקב"ה ברא את האדם כך בצלמו שתהיה לו צורה היודעת ומשגת הדעות, שיהיה לו שכל להבין, לבחור ולהחליט.

ראשית השנה היהודית הם ימי חשבון נפש, של מי שניתנה בידו הבחירה החופשית, חשבון פרטי ודאגה קולקטיבית - לצבור כולו - לעם היהודי על כל פלגיו - למדינה. עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, ואז ביום הכיפורים תתמרקו מעוונותיכם. בקשו בתפילות הימים הנוראים עליכם, על משפחותיכם ועל עם ישראל. ניצני הגאולה נראים כבר באופק.

"אתה הבדלת אנוש מראש" - שהבחירה בידו - ותכיריהו לעמד לפניך" - זקוף בצלם אלקים ובכח התפילה שמוציא מתוכו. כבר קין הבין מה יש בה בתפילה. "גדול עוני מנשא... ומפניך אסתר..." (בראשית ד, יג-יד). הרמב"ן על אתר מסביר: "הנחנו בפשט שהוא וידוי אמר אמת כי עונוי גדול מלסלוח וצדיק אהה ה' וישר משפטיו אף על פי שענשת אותי הרבה מאד והנה גרשת אותי היום מעל פני האדמה... ואין מקום להיחזקתי 'ומפניך אסתר' כי לא אוכל לעמוד לפניך להתפלל או להקריב קרבן ומנחה". זוהי כוחה של תפילה.

לאחר שעבדנו על עצמנו בחודש אלול, דרך חשבון הנפש והחזרה בתשובה של ראש השנה ויום הכיפורים, מאז שכופפנו עצמנו בחיל ורעדה באמרנו סליחות בחודש אלול ועד עמידתנו זקופים לפני הקב"ה בתפילת נעילה, עברנו דרך ארוכה של ריפוי החוליים. "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" (תהילים צז, יא, פתיחת כל נדרי). זהו האור שמוביל אותנו לשמחת חג הסוכות ושמחת תורה - "ושמחת בחגך... והיית אף שמח" (דברים טז, יג-טו) שמחה שלאחר ימי הדין היא שמחה רבה ומויבחרת. שמחה זו תלויה אונתנו במשך כל השנה הן שמחה חומרית והן שמחה נפשית ורוחנית - שמחת החיים.

שנה טובה ומתוקה, חתימה טובה וגמר טוב. והשיאונו ד' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון.

בדרכי חיינו לעילוי נשמת הרב אורי דסברג ז"ל

נהיגים לנכות את ראש השנה ויום הכיפורים, יחד עם ימי התשובה שביניהם, בשם הכולל "הימים הנוראים". נורא הוא אחד מהתארים הבודדים בהם משתמש משה רבנו ביחס לקב"ה: "האל הגדול, הגיבור והנורא" (דברים י, ז), ואנשי כנסת הגדולה קבעוהו גם בתפילה. הקב"ה לא רק מתואר כ'נורא': יראת ה' נמנית כמצות עשה במניין המצוות של הרמב"ם, מכח הפסוק "את ה' אלוקיך תירא" (שם כ). בספר המצוות ניסח הרמב"ם את המצוה כך: "שציונו להאמין יראתו יתעלה ולהיפחד ממנו, ולא נהיה ככופרים ההולכים בקרי, אבל נירא ביאת עונשו בכל עת". הרמב"ם מדגיש כאן דוקא את יראת העונש. אך בעל הקנאת סופרים מפנה לרמב"ם בהלכות יסודי התורה (ב, ב): "והיאך הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובראויה הנפלאים הגדולים מיד הוא אוהב... וכשמחשב בדברים אלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו וירא ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומד בדעת קלה מעוטה לפני תמימי דעות" - יראת הרוממות. דברים אלו רואה בעל הקנאת סופרים עקיקר. שתי אלה, יראת העונש ויראת הרוממות באות לאנשי תמימי דעות, והן פועלות עליו פעולות שונות המשלימות זו את זו. הבנת העצמי, שגם אם מבחינה מעשית שומר הירא על דרך הישר, אישיותו נחלשת על ידה. זוהי כניעה שאין בה רצון פנימי, הנובע מהזדהות ושייכות, אלא פחד חיצוני מתוצאת המעשה הרע. מתוך כך גם היחס אל המצוה עלול להיבנות כאל ישות שהכוחניות היא המאפייני המרכזי שלה - דבר הקרוב מאוד להגשמה באלוקות. יראת הרוממות, לעומתה, באה אל האדם מתוך נשמתו. האדם הישר מכיר בכך שכל מציאותו היא נטף קטן מהאור האלוקי הזורח על ההוי, והוא מוצא את חזוקו רק בקישורו אל מקור חיים נורא זה. דוקא מתוך כך, נולדת בו תביעה חזקה להיעשות שלם יותר, ולהתאים את דרכי חייו עם הרצון האלוקי. היחס ביניהן משמעותית להפנמה נכונה של תכונות הנוראיות הזורחת עליו בימים אלה. יראת העונש, כשהיא עומדת לעצמה, פועלת על הנפש פעולה שלילית של החלשת הכוח, שהוא מקור החיים העצמיים. יראת הרוממות היא שראויה לפיכך למקום מרכזי. יראת העונש מוסיפה על גביה תבלין, שכן היא שומרת על האדם ומשאירה אותו נאמן לנשמתו האלוקית. אבל לא היא הכוח המרכזי המניע את יחס האדם לקב"ה ותורתו.

כמו כן לגבי החובה והזכות במצוות שמירת הנפש יש להעמיק בערך המרומם של החיים שמצד זה אנו מוויבים ב"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", יותר מאשר הפחד מהענישה החיצונית.

יהי רצון שנתמלא בימים הנוראים הבאים עלינו לטובה בקדושת היראה המגדילה את אור נשמתנו בקרבנו, ומתוך כך נזכה להיישרת המעשים, לטוב לנו ול ישראל כל הימים. גמר חתימה טובה. הרב חיים גנץ, ראש ישיבת מעלה אליהו, תל-אביב.

בס"ד

מפעל תפילין

יצור בתי תפילין גסות מהודרות בכל הנוסחאות

7705 זיס 77

לפניה, להתייעצות ולהזמנה: 09-8870673

השגחה הרב משה שאול קליין שלי"ם מ"צ בב"ץ דמ"ן הגד"ש ואונר שלי"ם א.

בדיקת תפילין ותיקונים

במקום עורכים בדיקת מחשב למחזרות, פרשיות וכו'.

השגחה הרב משה שאול קליין שלי"ם מ"צ בב"ץ דמ"ן הגד"ש ואונר שלי"ם א.

בדיקת תפילין ותיקונים

במקום עורכים בדיקת מחשב למחזרות, פרשיות וכו'.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **שלמה מאיר בר שמואל גליק ז"ל**, נפטר ב-י"ב בתשרי תשס"ד. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ **מיכאל בן משה זאב הלוי קלנר ז"ל**, נפטר ב-י"ב בתשרי תשס"ז. יהי זכרו ברוך!

דיני השבוע ומנהיגו

שבת שובה פרשת וילך

הפטרה: "שובה ישראל" (הושע יז, א).

במנחה אומרים "צדקתך"

בערבית אין אומרים: "ויהי נועם... ואתה קדוש"

יום שני בלילה – מנהג כפרות

יום הכפורים

יום שלישי – ערב יום כיפור – שחרית: סליחות בקצרה ללא נפילת אפיים. לא אומרים מזמור לתודה. לא אומרים תחנון ולא למנחה. אין אומרים אבינו מלכנו.

חייב להרבות בסעודה, ואסור להתענות אפילו תענית חלום. רוחצין וטובלין, אפילו אבל בתוך שבעה רוחץ וטובל סמוך לשקיעת החמה.

מנחה: אחרי אלקי נצור בתפילה אומר: "היו לרצון, ואח"כ וידוי ועל חטא. באמצע הידוי ועל חטא יכול להפסיק לקדושה, לפסוקים "קדוש קדוש" ו"ברוך כבוד", לאמן יהא שמייה רבא בקדיש ואחר דאמירן בעלמא, לאמן אחר אתה קדוש ואחרי שומע תפילה, לתיבת "מודים אנחנו לך". ואם שכח ולא אמר "היו לרצון" קודם הידוי, יאמר זאת במקום שעומד קודם שמפסיק לנ"ל. (וכך הדין כשעומד באלוקי נצור כל השנה). לא אומרים אבינו מלכנו.

סעודה מפסקה. מפסיקין לאכול מבעוד יום כדי להוסיף מחול על הקודש. אם קיבל בפיו התענית אסור לו כבר לאכול.

קודם שהולכים לבית הכנסת מברכים הילדים שיארכו ימים ויהיו עובדי ה'. ואיש את רעהו יפייס. זכות גדולה למחול מחילה גמורה לכל אלה שצערורהו.

יום שלישי בערב יום כפורים: מתעטפים בטלית בעוד יום בברכה. אומרים תפילה זכה ומקבלים חמשת העינויים. מוציאים שני ספרי תורה ע"י שני זקנים וחשובים העוטים את הש"ץ, ואומרים על דעת המקום וכל נדר.

יום רביעי – שחרית נוטל ידיו עד קשרי אצבעותיו, ומעביר הלכלוך מעינו. **מוציאים שני ספרי תורה.** י"ג מדות ורביש"ע. בספר הראשון קוראים ששה בפרשת אחרי מות. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס. **הפטרה:** "ואמר סלו סלו" (ישעיהו נ"ז, א).

מנחה: מוציאים ספר תורה. קוראים בפרשת אחרי מות ל-שלשה קרואים. **הפטרה:** ספר יונה.

נעילה: הזהר להתפלל כשהחמה בראש האילנות. בתפילה אומרים וחתום. קודם חזרת הש"ץ פותחים ארון הקודש עד אחר התפילה. **מיום כפור עד אחרי ראש חודש חשוון לא אומרים תחנון.**

יום הכיפורים – הצום

אחת ממצוות היום היא הצום. אך יש אנשים שהצום עלול לסכן אותם, מפאת מחלה וכד'. הללו חייבים להיוועץ לפני יום הכיפורים ברופא היודע בחומרת יום הכיפורים ואפשר לסמוך עליו להלכה. על פי קביעתו יש לשאול שאלת חכם (רב), אשר יורה בשעת הצורך לאכול או לשתות בשיעורים מסויימים (פחות משיעור אכילה או שתייה). וידוע, כי אסור לאדם במצב כזה להחמיר לעצמו על דעתו בלבד – ולצום ביום הכיפורים. יש לדעת, כי כשם שעל הכלל חלה מצוות הצום ביום הכיפורים, בה במידה חלה מצווה על מי שנתון בסיכון בעקבות הצום – לאכול ולשתות ביום הכיפורים, אלא שיש לעשות כן על פי הוראת מורה הוראה.

כיוצא בזה, מי שחייב לבלוע תרופות ביום הכיפורים – יעשה שאלת חכם וינהג בלי פקפוק על פי הוראתו של הרב. חולה או אדם חלש וכד', שהליכתו לבית הכנסת עלולה לגרום לו לבליעת תרופות או אכילה ושתייה – מוטב שישאר בביתו וישכב במנוחה ולא ילך לבית הכנסת ביום הכיפורים.

הימים שבין יום כיפור לסוכות

למחרת יום כיפור יש הנהגים להקדים קצת לתפילת שחרית, שלא יראה שאנו נכניין לקב"ה רק בעת שאנו צריכים לבקש דינו (משנה ברורה תרכ"ד). אין אומרים תחנון בימים אלה, אבל "למנצח" ו"אל ארך אפיים" בימי שני וחמישי אומרים. במנחה בשבת לא אומרים "צדקתך" וגם לא קוראים פרקי אבות וברכי נפשי (משנה ברורה תרכ"ז, יח).

שבת פרשת האזינו

הפטרה: "ידבר דוד" (שמואל ב' כב, א).

אין אומרים אב הרחמים ולא מזכירים נשמות.

במנחה אין אומרים "צדקתך".

בערבית אין אומרים: "ויהי נועם... ואתה קדוש". אומרים ויתן לך.

חג הסוכות

כניסת החג: הדלקת הנרות תעשה בסוכה, ואם קשה הדבר, יש להדליק את הנרות מאחורי חלון שנשקף אל הסוכה, כך שיוסיפו אורה ושמחה ליושבים בסוכה (שולחן ערוך תרל"ט שע"צ כ'). מברכים: להדליק נר של י"ט. אישה המדלקת תברך שהחינו. ויעמידו את הנרות, במקום שבו לא יהיה חשש שמא תיתפס האש.

הקידוש

א. מקדשים ביישיבה או בעמידה כפי שנוהגים תמיד. בסוף הקידוש יאמר: ברכות לישב בסוכה ושהחינו (שולחן ערוך תרמ"ג). בברכת שהחינו יש לכוון: על החג עצמו, על עשיית הסוכה, ועל הישיבה בסוכה. אם הפך את הסדר ואמר מקדם שהחינו, יצא (שו"ע תרמ"א תרמ"ג ומ"ב). המתארח אצל חברו, יוכל אף הוא לכוון לפטור בברכת שהחינו את עשיית סוכתו שלו.

ב. רבים נוהגים בקידוש, כדעת הרמב"ם המחבר והגר"א: מקדש ומברך לישב בסוכה בעמידה, ואח"כ מתישבים (המקדש והשומעים) ומברך שהחינו (תרמ"ג סק"ד). (הנוהגים כן, יקפידו שלא לשבת בסוכה עד הקידוש).

ג. אישה שמקום ישיבתה שלא מתחת לסכך, אם שותה היא מייין הקידוש, לא תענה אמן על ברכת הסוכה. ואם בירכה שהחינו בהדלקת הנרות, לא תענה אמן אף על ברכת שהחינו. אישה שיושבת בסוכה תענה אמן על הכל (אלא אם כן ברור לה שכיוונה ב"שהחינו" שבהדלקת הנרות להוציא מצוות הישיבה בסוכה.

ד. בקידוש של שחרית, יש שאומרים "לישב בסוכה" אחר ברכת היין, ויש שמברכים זאת אחר ברכת המוציא, וינהג כל אדם כרצונו. אכן אם אינו אוכל פת, רק מיני מזונות כדי שיהא הקידוש "במקום סעודה", ודאי שיברך את ברכת "לישב בסוכה" בקידוש (שולחן ערוך תרמ"ג סק"ט).

ה. **כשאין קידוש:** כתב בשולחן ערוך: נוהגים לברך על הסוכה אחר ברכת המוציא קודם שיתעם (תרמ"ג ג'). שכח לברך לישב בסוכה וזכר במהלך או בסוף הסעודה, יברך ויאכל מעט פת. נזכר אחר ברכת המזון, יברך ומשיך לשהות מעט בסוכה.

ו. אם ברך לישב בסוכה על אכילת עוגה וכדו' ויותר מאוחר, בעודו בסוכה, פתח בסעודת פת, אינו מברך עליה לישב בסוכה. ואם יצא לתפילת מנחה וכדו' כשחוזר ומתחיל בסעודת פת, מברך. אך יצא יצא באמצע לצרכיו או להביא איהו סעודה, אינו מברך. ואם יצא מסוכתו אחר אכילת העוגה ואוכל סעודה בסוכת חברו, לעולם הוא מברך (שם).

בדיני ישיבה בסוכה

א. אין לישוף כלים בסוכה ולא להכניס סירים. אחר סיום האכילה, יפנה מיד את הצלחות. כלי שתיה וכוסות מותר שהיוו שם כל הזמן (שולחן ערוך תרל"ט א' ומשנ"ב). נטילת ידים מותרת בסוכה.

ב. מצוי שהסוכה ממוקמת במקום שחלקו מקורה בתקרה. בסוכה מעין זו יש להקפיד על כך, שרובו של השולחן יהיה תחת הסכך הכשר (תרל"ד שעה"צ ר'). לפעמים פורשים מפה על לשולחנות צמודים לז', ונעשו כשולחן אחד, ויש לשים לב לזה!

ג. אם כבה האור בסוכה וא"ל לתקן, רשאי לאכול בביתו. "מצטער" שהחמיר על עצמו לאכול בסוכה, פעמים שמקבל שכר ופעמים שלא, וכדלהלן: אם אכל בה בעת הגשם או בחשיכה, אינו מקבל שכר, וכמוכן שאינו מברך לישב בסוכה. וכן הדין כאשר כבה האור בסוכתו, ומתוך רגשי בושה הלך לסוכת חברו. אך אם התגבר והלך אליה בהרגשה טובה, מברך ונוטל שכר (ביה"ל תרל"ט תר"מ ס"ק כ"ב). ישן בביתו מפני הגשם, ופסקו הגשמים באמצע הלילה, ממשיך לישון בביתו, ואם חזר לישון בסוכה, מקבל ע"ז שכר. אם בעת לישון משים כיסא את הסכך במשטח העשוי לכך, ונשאר לישון בסוכה, משיפסקו הגשמים יסיר את המשטח, שהיה אין טרחה בדבר. המצווה של האכילה בלילה הראשון, מוטלת אף על "המצטער", אולם בלא ברכה (תרל"ט ה' ר').

איגוד ארבעת המינים: יש לאגוד את הלולב עם ההדסים והערבות. וזאת ע"י שני שקרים זה ע"ג זה, או ע"י קשר וברכה, ואין מועיל ע"י בריכה ותחיבה לחדו. תחיבה של המינים בסלסלה, נחשבת "איגוד"

(שולחן ערוך תרנ"א סקי"א סק"ח). הטפח העליון של שדרת הלולב יהיה פנוי ללא כל קשר, ויבלוט למעלה מראש הדס (שולחן ערוך תרנ"א סקי"ד תר"ב).

שחרית – נטילת לולב. נוטל האתרוג בשמאל כשהוא מהופך והלולב בימינו ומברך על נטילת לולב ושהחינו, אח"כ הופך האתרוג כשהפיטם למעלה ואז מכוון לצאת בנטילת הלולב. ומנענע.

סדר הנענועים

למנהג אשכנז: מזרח – דרום – מערב צפון – מעלה – מטה. למנהג עדות המזרח וקהילות החסידים: דרום – צפון – מזרח – מעלה – מטה – מערב.

בבית כנסת אחד לא יהיו מקצתם נוהגים מנהג נענועים זה ומקצתם נוהגים מנהג נענועים אחר, מפני משום "לא תתגודדו" – לא תעשו אגודות אגודות (יבמות ג, ב).

רמיז הנענועים בעולת הראי"ה ח"ב, הביא רמזים נאים לסדר הנענועים, מותרת אביו של הראי"ה קוק, ר' שלמה זלמן הכהן (הסדר כפי מנהג אשכנז דלעיל): בתיבת "הודו" אנו מנענעים למזרח (כוון ההיכל), על שם הכתוב: "ממזרח משם עד מבואו מהוהלל שם ה'", (בתיבת לה' – לא מנענעים) "טוב" – מנענעים למערב על פי מה שאמרו חז"ל שכונה במערב (בבא בתרא כ"ה, א); "לעולם" – מנענעים למעלה על הכתוב "לעולם ה' דברך נצב בשמים"; "חסדו" – מנענעים לארץ, על שם "חסד ה' מלאה הארץ"; ושתי המילים "כי" "כי" אנו מנענעים לדרום ולצפון, כפי הדיוע שדרום הוא רוח החכמה וצפון הוא רוח העשירות – "הרוצה להחכים ידרים, להעשיר – יצפון" – והם בעצמם אינם תכליתיים, כמאמר הכתוב: "אל תיהלל החכם בחכמתו...".

באשר לאיטר, לדעת המחבר ינהג ככל אדם, לדעת הרמ"א יחליף את הידיים (תרנ"א ג' ס"ק ט"ו י"ט). יש להצמיד את האתרוג אל ג' המינים בעת הנטילה והנענועים (שם י"א), ויזהר שלא יחצוץ הסידור בין ידו למינים. שכח לברך על נטילת הלולב, יוכל לברך טרם הנענועים, כי הנענוע הוא מן המצווה. ואם כבר נענע, לא יברך, (ובשע"צ הובאה דעה אחרת של הגר"א) (סקכ"ו). לא יברך שהחינו ביום הראשון, מברך בנטילה של היום שאחריו (תרמ"ד סק"ג).

הלל והושענות בימי החג אומרים הלל שלם תוך שמחזיקים בארבעת המינים. ראוי להקפיד, כי ש"ץ יאמר לבדו את ארבעת פסוקי 'הודו' והציבור יענה אחרי כל פסוק 'הודו'. בפסוקי 'הודו' מנענעים בלולב. לדעת המחבר מנענעים רק בפסוק 'הודו'. אין מנענעים כשעונים 'הודו' בפסוקים האחרים. לדעת הרמ"א מנענע ש"ץ בשני הפסוקים 'הודו' ו'יאמר נא ישראל' והקהל מנענע בכל 'הודו' שעונים אחריו. כן מנענעים פעמיים במילים 'אנא ה' הושיעה נא'.

אמירת הושענות לאחר סיום הלל, קודם קדיש תתקבל, מקיפים את הבימה פעם אחת, ובהושענא רבה 7 פעמים, עם הלולב והאתרוג, וזכר למקדש שהיו מקיפים את המזבח, ויאחזו את הלולב ביד ימין והאתרוג לשמאלו. אם הרא קודם בתורה יאמר הושענות אחר קריאת התורה. קודם לתחילת הושענות נוהגים להעלות ספר תורה אחד על הבימה עד לסיום הושענות. כתב בקיצור שולחן ערוך (קל, יא) שמשאירים את ארון הקודש פתוח עד אחר אמירת הושענות. בשעת ההקפה אומרים את סדר הושענות. הסדר השנה: ביום שני: למען אמיתך, בשלישי: אבן שתיה, ברביעי: אערך שועי, בחמישי: אום אני חומה, בששי: אל למושיעות, בשבת: אום נצורה. בראשון: אדון המושיע – אבל בגלל שזה הושענא רבה אומרים את כל הושענות.

מי שאין לו ארבעה מינים אינו מקיף את הבימה כשאומר הושענות. **אבל** על אביו או אמו, כל י"ב חודש, ועל שאר קרוביו כל ל' יום אינו מקיף את הבימה בעת אמירת הושענא. כדי שלא יראה אבלותו בפרהסיא מהדרים שהאבל יהיה מחזיק את ספר התורה בשעת הקפת הבימה.

קריאה בתורה בחג מוציאים 2 ספרים לקריאת התורה. בראשון 5 קרואים בפרשת אמור (ויקרא כב, כז). בשני קורא למפטיר בפרשת פנחס (במברר כט, יב). הפטרה: "ינהג יום בא" (זכריה יד, א).

תפילת חול המועד: אין מניחים תפילין. בשחרית מתפללים תפילת חול המועד וישנה יעלה ויבוא. אומרים הלל שלם, הושענות, קריאה בתורה ותפילת מוסף. השוכח יעלה ויבוא בחול המועד: אם נזכר טרם עקף רגליו – חוזר לרצה, ומרצה מתפלל עד סיום התפילה כולל יעלה ויבוא. לאחר שעקף רגליו, וגם אם נזכר אחר מוסף, יחזור לתחילת תפילת העמידה (משנה ברורה תכ"ב, ד). עבר זמן שחרית – ישלימנה במנחה.

שליח ציבור ששכח יעלה ויבוא בחזרת הש"ץ, אם נזכר טרם סיום שלום – חוזר לרצה (על פי הרמא בשמנה ברורה שם), אבל

הכהנים לא ישאו כפיהם בשנית (שו"ת הר צבי אורח חיים א, סה). המתפלל בטעות בחול המועד תפילת יום טוב – חוזר ומתפלל כראוי.

קריאה בתורה בחול המועד

קוראים בתורה בקרנות החג שבפרשת פנחס, קוראים לארבעה קרואים רק בפסוקי הקרבן של אותו יום. לכל הקרואים קורה אותו הדבר. מי ששמע כבר את הראשון אינו פטור מהשאר וחייב בשמיעת כל הקרואים.

ערש"ק: פותחים ב"מזמור לדוד".

שב"ק שחרית: הלל, הושענות ולא נוטלים לולב. אין מקיפים את הבימה וגם לא מוציאים ספר תורה מהארון, רק פותחים את הארון. יש נוהגים לקרוא "קהלת". במגילה כשרה מברך "על מקרא מגילה" ו"שהחינו". מוציאים 2 ספרי תורה. בראשון 7 קרואים בפרשת כי תשא (שמות לג, יב). בשני מפטיר בפרשת פנחס. הפטרה: "ויהי ביום ההוא" (יחזקאל לח, יח).

במנחה לא אומרים צדקתך. במוצש"ק: בערבית לא אומרים ויהי נועם. אומרים ויתן לך.

מוצש"ק ליל הושענא רבה. נוהגים לקיים תיקון ולהיות ערים לקראת הוצאת פתקי "גמור טוב".

בהושענא רבה אחרי 'תהיקן ליל הושענא רבה', בתפילת שחרית אומרים פסוקי דזמרה כנהוג בשבת ויום-טוב, אך אומרים גם 'מזמור לתודה' ומתפללים שמונה עשרה של חול. ביום זה מקיפים את הבימה שבע פעמים ומרבים בפיוטי הושענות (שתהא השנה ברוכה במים). האשכנזים נוהגים להניח את ארבעת המינים לפני 'תענה אמונים' ולוקחים בידם את הערבות. אחרי החזרת ספרי התורה להיכל לאומר הש"ץ קדיש וחובטים את הערבות. לנוסח אשכנז חובטים אחרי הקדיש ובקהילות החסידים אחרי 'דאמירן בעלמא ואמרו אמן לפני 'תתקבל'. אין לחבוט את הערבה כל עוד לא הוחזרו ספרי התורה להיכל. הספרדים נוהגים לחבוט הערבות אחרי 'עלינו' ואחריה אומרים 'הודו' הגדול ו'גשמת כל חי'.

שמחת תורה: בהדלקת הנרות מברכין שהחינו ז' הקפות עם ספרי תורה. לאחר ההקפות נוהגים לקרוא לתורה לשלשה "וזאת הברכה".

שחרית: הקפות, בקריאת התורה נוהגים לעלות את כל הקהל, בפרשת וזאת הברכה. תחנים, מפטיר "ביום השמיני". הפטרה: "ויהי אחרי מות משה" (הושע א, א). החזרת השמות, אב הרחמים אף שיש ברית מילה). תפילת גשם: "משיב הרוח ומוריד הגשם (גשם, ג בסגול ולא בקמץ).

מועדי יום הכיפורים

עיה"כ מוצי"כ

י-ם	18.07	16.56
ת"א	18.09	17.11
ח"פה	18.08	17.02
ב"ש	18.09	17.14
אילת	18.07	17.07

מועדי חג הסוכות

עיו"ט מוצי"ט

י-ם	18.00	16.49
ת"א	18.02	17.04
ח"פה	18.01	16.55
ב"ש	18.03	17.07
אילת	18.01	17.00

מועדי השבת חוה"מ סוכות

ערש"ש מוצי"ש

י-ם	17.54	16.43
ת"א	17.56	16.58
ח"פה	17.55	16.49
ב"ש	17.57	17.01
אילת	17.55	16.54

מועדי שמחת תורה

עיו"ט מוצי"ט

י-ם	17.52	16.40
ת"א	17.53	16.55
ח"פה	17.52	16.46
ב"ש	17.54	16.58
אילת	17.52	16.51

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת חוה"מ - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.12 - 4.08
זמן הנחת תפילין	4.42 - 4.38
הנץ החמה (מישור)	5.43 - 5.39
הנץ החמה (הנראה)	5.48 - 5.43
ס"ז ק"ש מג"א	7.49 - 7.48
חצות היום	11.27 - 11.29
מנחה גדולה	11.57 - 11.59
שקיעת החמה	17.11 - 17.19
צאת הכוכבים ב'	18.01 - 18.09

דף יומי: שבת ג - ט

העלון מוקדש לזכר ולע"נ מרת **שפרה קרוטהמר ז"ל**, נפטרה ב-י"ד בתשרי תשמ"ג. יהי זכרה ברוך!